

כמובן, היה מכבד אותם שיקדשו לפניו - מפני כבוד תורתם. לא ניתן לתאר את האושר הגדול שלנו, על הזכות שנפלה בחלקנו - לאכול בליל חג הסוכות במחיצתו של הגאון הצדיק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל. כמובן, שנהגנו ביראת כבוד, ולא הפרענו לגאון בשאלות ובבקשות.

ברכת צדיק

פעם אחת כאשר הגיע "רבי אלחנן" לעירנו, לקחה אמה את ארבעת ילדיה כדי להתברך מפיו. היא החזיקה בידה מגש גדול מלא פירות והביאה לו. משנכנסה לחדר ושטחה את בקשתה ברח "רבי אלחנן" מן החדר כשהוא מפטיר: "אינני ר'בה' שמחלק ברכות". מארחו שהיה נוכח בשעת מעשה אמר לו: "נגרם בכך צער של בת תלמיד חכם, כיון שהיא חושבת שאתה רואה ברוח הקודש שלך שאין הברכות יכולות לחול עליהם..."

"רבי אלחנן" חזר לחדר ואמר לאמא: מה את חושבת, בת ישראל כשרה, שאם אני אשים את שתי ידי על ילדיך הם יגדלו להיות תלמידי חכמים ויראי שמים? לא כן, צריכים למסור את הנפש למען חינוך הילדים. יש להדריך אותם למסירות נפש בקיום המצוות. לשלוח אותם לשיבות, לקחת תלמידי חכמים מצוינים שילמדו איתם, לעמוד בקשר איתם, ורק אז תוכל הברכה לחול". אחר כך ברך את כולנו.

זכינו להנצל מן התופת, לעבור את הגטאות והמחנות ולהשאר בחיים. כל העת קננה בנו ההרגשה שברכתו של צדיק היא זו אשר הגנה עלינו בתקופות זעם.

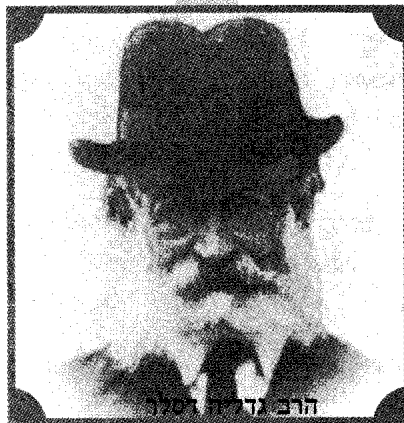
דמותו של "שמש" בליטא

לפני מספר שנים, כאשר הותרה הכניסה לליטא, הצטרפנו אני ורעייתי לקבוצה של שרידים מיהדות ליטא, שנסעה לבקר ולהתפלל במקומות, שבהם נעקדו ונטבחו רבבות מיהודי ליטא. בשבת הלכנו להתפלל בבית הכנסת היחיד שנשאר בוויילנה. בדרך חזרה מבית הכנסת נלווה אלי יהודי מניצולי 'הדות וילנה'. בזמן המלחמה הוא היה נער צעיר וחי בגטו, בחסדי שמים זכה להנצל, ואף נראה כאדם אמיד. הוא סיפר לי על יהודים מוילנה שלפני החורבן. סבו, כך סיפר, היה מאיזור שניפשו שבויילנה. הוא היה

שמחת תורה ב"בית המוסר"

השמחה היתה גדולה כמו בתלמוד תורה בקלם, וכמו בשיבות סלבודקה וטעלו. ההקפות ארכו שעות ארוכות בחדוה, בשמחה ובכשון. השירים היו בנוסח קלם. השיר הראשון היה "אשרינו מה טוב חלקינו", שחלקו הושר באידיש. השרידים, שניצלו מהעקידה בקלם, סיפרו, שאת השיר הזה שרו היהודים שעמדו לפני המוות ברקדם עם ספר תורה, שהניחו הליטאים בידי של רבי גרשום מאידינק, עד לרציחתם הי"ד.

כמו כן היו שרים "אתה בחרתנו" בנוסח קלם. בתחילת כל הקפה היו שרים "משה אמת ותורתו אמת" בהתלהבות תוך כדי קפיצות. אחר כך שרו שירים חדשים, שהביאו הבחורים משיבות סלבודקה וטעלו לכבוד התורה. הבחורים פזזו לפני התורה בחדוות נעורים ונתנו את הטון בשירה ובריבודים. שעות על גבי שעות רקדו הזקנים והמבוגרים, יחד עם הבחורים, לכבודה של תורה. לא ידעו עייפות מהי, רק חדרוה וששון מלאו כל לב.



הרב דוד סלוביץ

השמחה של חג הסוכות, וגולת הכותרת היתה שמחת תורה. האנשים היראים כל השנה התמלאו חדרוה ושמחה. בשמחת תורה הגיעו לבית המוסר רבנים, גדולי ישראל ויהודים רבים מבתי כנסת שונים, לשוש ולשמוח בשמחת התורה. על פי זכרוננו של אחי ר' דב שיחי, הגיעו לשם הגאון רבי יעקב סקלינישקי זצ"ל, הרב של בית כנסת "החייטים", שהיה

בנאי והתפרנס בכבוד מעבודתו. בשכונת שניפשו שבויילנה גרו למעלה משלושים אלף יהודים. הרב שם היה גאון עולם שנקרא הגאון רבי משה שניפשו זצ"ל. בשכונה זו היו בתי כנסת רבים ובתי מדרשות גדולים, אולם בכל זאת התעורר צורך בבית מדרש גדול נוסף.

לסבו היה מגרש גדול סמוך לביתו, במקום היפה ביותר ליד נהר הווילי. הסב הציע לתרום ארבעה דונמים משטח המגרש לבניית בית המדרש הגדול. והוא גם היה מוכן לעזור בבניה, אך בקשה אחת היתה בפיו: "כאשר אגיע לזקנה ולא אוכל עוד לעבוד, תהיה לי הזכות להיות השמש בבית מדרש זה". השמש לא קיבל משכורת, רק היתה לו הזכות לשמש עמלי תורה!

הכל הסכימו לתנאי, ועל שטח זה נבנה בית מדרש גדול, מהגדולים באיזור שניפשו שבויילנה. לאחר המלחמה נשאר השטח ריק מיהודים. כדי לטשטש כל זכר לחיים יהודים במקום, החריבו הרוסים את כל המבנים באיזור. באיזור יש כיום גינה ענקית, ובשטח שעליו עמד בית המדרש נבנה בית מלון יוקרתי בן שלושים קומות, שנקרא "לטובה".

האיש שסיפר לי זאת הוסיף ואמר, כי תאר לפני מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל את גדלותו של הסבא. וכך אמר לו מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל: "השמשים בבתי הכנסיות שבליטא לפני החורבן היו צדיקי עולם".

שמחת תורה בבית המוסר

ב"בית המוסר" שרר כל השנה פחד ומורא מאמת הדין. במשך כל ימות השנה כמעט לא נראתה בת צחוק על פני הלומדים במקום. לימוד התורה נעשה בעיון עמוק, התפילה - בהתרגשות הלב, ולימוד המוסר על פי דרכו של רבי ישראל סלנטר בבכי, בחיפוש כל חדרי הלב. תפילות הימים הנוראים היו ספוגות דמעות בנוסח בית התלמוד בקלם.

לאחר הימים הנוראים הגיעו ימי השמחה של חג הסוכות, וגולת הכותרת היתה שמחת תורה. האנשים היראים כל השנה התמלאו חדרוה ושמחה. בשמחת תורה הגיעו לבית המוסר רבנים, גדולי ישראל ויהודים רבים מבתי כנסת שונים, לשוש ולשמוח בשמחת התורה. על פי זכרוננו של אחי ר' דב שיחי, הגיעו לשם הגאון רבי יעקב סקלינישקי זצ"ל, הרב של בית כנסת "החייטים", שהיה